

Corona en de lange termijn effecten

Perspectief NL na de Crisis

Maarten Beks

VNG

Herstel in de Kaasstolp

Nederland na de Crisis: Opzet

- Interdepartementaal en interbestuurlijk
- Gericht op gevolgen van de coronacrisis en herstel daarvan
- Perspectief op de periode na de crisis
- Periode oktober 2020 – juni 2021
- Gericht op dialoog met de samenleving
 - Wetenschapstafels
 - Middenveldtafels
 - Burgertafels
- ‘De weg is het doel’

Dialoog over Nederland na de coronacrisis

- > “Wat zijn herstel- en vernieuwingsideeën voor Nederland na coronacrisis?”
- > 600+ burgers
- > 41 bestuurders als host
- > 50 wetenschappers
- > 128 maatschappelijke organisaties en bedrijven
- > 2,7 miljoen mensen bereikt via social media
- > Uitkomsten op www.watisjouwidee.nl

Belangrijkste signalen uit de dialoog

- a. **Veranderende waarden** door coronacrisis. Vooral rond werk-privé balans, leefomgeving (groen, woning, klimaat), gezonde leefstijl, rust en meer solidariteit – zeker richting kwetsbare groepen.
- b. De samenleving is **veerkrachtig**. Pak vernieuwingskansen op gebied van thuiswerken, mobiliteit, wonen, klimaat, milieu, saamhorigheid.
- c. Directe **schade** COVID-19 is groot: mentaal, sociaal (winnaars en verliezers) en economisch. Men verwacht van overheid inzet op achterstanden in o.a. zorg en onderwijs.
- d. De **online** (blended) samenleving is versneld door crisis en richt zich op economie, mobiliteit, infrastructuur en cultuur.
- e. Opgaven moeten **breder** opgepakt worden met een overheid die regisseert, perspectief biedt en maatschappelijk initiatief ondersteunt.
- f. Blijf in **actieve dialoog** met samenleving, ook in de volgende fase. Mensen voelen zich gehoord en het vergroot onderlinge verbondenheid en solidariteit.

Domeinoverstijgende thema's voor herstel en vernieuwing

- Nieuwe ongelijkheden
- Duurzaam economisch herstel
- Gezonde mensen in een groene leefomgeving
- Sociale en mentale veerkracht van de samenleving
- Het nieuwe werken en leven in een *blended* samenleving
- Bestuurlijke verhoudingen en inclusieve besluitvorming in tijden van crisis

Nieuwe ongelijkheden

- Er is behoefte aan aandacht voor **nieuwe ongelijkheden**. Bestaande verschillen zijn uitvergroot door de crisis, denk aan wel/niet zzp'er, generationeel, regionaal, wel/niet gevaccineerd. Deelnemers aan de dialoog spreken van 'winnaars en verliezers' en er zijn zorgen over toenemende tweedeling. Gesprekken gaan vooral over onderwijsachterstanden, gezondheidsachterstanden, verminderde woonkwaliteit van kwetsbare groepen en kansen op een door COVID-19 veranderende arbeidsmarkt. De oproep tot een brede aanpak van deze verschillen is luid.

“Ik denk dat corona de verschillen in onze maatschappij extra naar boven haalt. Op allerlei vlakken. De meest kwetsbare mensen, worden nog kwetsbaarder. De jongeren worden ook behoorlijk aangepakt ... Ik hoop heel erg dat die ongelijkwaardigheid niet weggemoffeld wordt, maar zichtbaar blijft zodat we er wat mee kunnen doen.” - Quote dialoogtraject

Duurzaam economisch herstel

- De tijd is nú voor **duurzaam economisch herstel**. Deelnemers aan de dialoog zien de coronacrisis als voorbeeld van hoe ook de klimaatcrisis sneller en concreter kan worden aangepakt. Daarbij spelen bekende dilemma's een rol: welke invloed heeft dit op het bedrijfsleven dat hard is geraakt? En hoe rijmt het met bijvoorbeeld (vlieg)vakantiewensen? Er is behoefte aan een scherper maatschappelijk debat en een overheid die regisseert.

“Er zit spanning op onze verlangens en principes, we willen vliegen en lekker eten én zijn ons bewust dat het anders moet. Ik zie veel veranderbereidheid bij jongeren én de wens om krachtig leiderschap.” – Quote dialoogtraject

Gezonde mensen in een groene leefomgeving

- **Gezonde mensen in een groene leefomgeving** zijn zich ervan bewust dat we de rust en flexibiliteit (m.n. door thuiswerken) moeten vasthouden. Deelnemers voelen zich aangemoedigd om een gezondere leefstijl aan te houden en de Nederlandse natuur te ontdekken. De overheid kan zich richten op het ondersteunen van een gezonde leefstijl, verbeteren van kwaliteit en leefbaarheid in woongebieden (o.a. kwetsbare wijken) en een groene en veilige leefomgeving.

“We zijn heel erg blij dat mensen bij ons komen wandelen en fietsen, er is meer draagvlak voor de natuur. Maar we maken ons ook echt zorgen. Mensen laten hun honden los of blijven niet op de paden.” – Quote dialoogtraject

Sociale en mentale veerkracht van de samenleving

- De **sociale en mentale veerkracht van de samenleving** is duidelijk naar voren gekomen in coronatijd. Mensen snakken naar ontspanning, herdenking, ondersteuning in het ontmoeten tussen bubbels en een inhaalslag – niet alleen economisch. Er is behoefte om (lokaal) aan de slag te gaan om die solidariteit van het begin van de coronacrisis vast te houden.

“Inwoners kunnen zelf beginnen met wat zij denken dat nodig is [...op het gebied van op versterking onderlinge verbondenheid...]. Maar de overheid kan dat wel ondersteunen. Laat het vanuit burgers beginnen. Zij weten wat er speelt en nodig is.” - Quote dialoogtraject

Het nieuwe werken en leven in een *blended* samenleving

- **Het nieuwe werken en leven in een *blended* samenleving** kent kansen (bijv. in werk-privé balans, spreiding mobiliteit en flexibiliteit werknemers) en uitdagingen (behoefte aan fysiek contact). Deelnemers aan de dialoog hechten meer waarde aan een comfortabel thuis en directe leefomgeving. Er is behoefte aan duidelijke afspraken en maatwerk tussen werkgever en werknemer, overheid en maatschappelijke partners. Voor de *blended* samenleving is digitale infrastructuur en beveiliging van datacommunicatie nodig.

“Ik heb een jong gezin en een drukke baan. Ik zat in een ratrace voor corona waar ik in maart ineens uit viel. Alles was stil en rustig en ik dacht: en nu? Van haasten naar onthaasten is wat er in het begin gebeurde en ik moest eraan wennen. Nu waardeer ik het wel en neem ik meer tijd voor alles. Ik ga rustig naar school, ik kom weer rustig thuis en log in. Tijdens de middag kan ik het eten alvast voorbereiden. Deze voordelen zou ik vast willen houden na de corona crisis.” – Quote dialoogtraject

Bestuurlijke verhoudingen en inclusieve besluitvorming

- Deelnemers aan de dialoog vragen om meer nabijheid van de overheid, inspraak van burgers, gelijke behandeling en inclusiviteit. Deelnemers roepen op om te werken aan betere **bestuurlijke verhoudingen en inclusieve besluitvorming**, met oog op de crisis de periode erna. En ter voorbereiding op andere crises. Alleen zo kunnen we de uitdagingen te lijf.

De oproep is duidelijk: zet de dialoog voort.

“Ik wens iedereen toe dat je vertrouwen krijgt en daarmee ruimte. Ik denk dat er sprake is van gestold wantrouwen bij de overheid, er zijn zoveel vink lijstjes. Wat dan in het gedrang komt voor mij: mensen durven geen risico's meer te nemen, zelf na te denken wat het goed is. Je moet niet vinken maar vonken! Dat is belangrijk. Dan gaan mensen verantwoordelijkheid nemen. Mijn droom is dat met minder rigide regels er wordt uitgegaan van goede bedoelingen en dat niet een enkele uitzondering de basis wordt voor regelgeving.” - Quote dialoogtraject

Om over na te denken:

- Verlamme invloed van de verkiezingen
- Wees adaptief: uitgangspositie heel anders dan bij oplevering
- Perspectief vanuit een gemeente is anders:
 - In dit traject uitgangspunten die bepalend waren